

(Folytatás az 1. oldalról.)

nem indulhat a választásokon.

2. Nem megyünk el! Nem szavazunk! — mert a köztársasági elnök alkotmányos jogkörét megválasztásának módja és ideje egyáltalán nem befolyásolja.

3. Nem megyünk el! Nem szavazunk! — mert pártérdekeket szolgáló politikai tűzijáték helyett gyors és valószínű demokratikus fordulatot akarunk, ezt pedig nem tegnapi döntések látványos és költséges megerősítése szolgálja, hanem a parlamenti választások mielőbbi kiírása.

4. Nem megyünk el! Nem szavazunk! — mert elégünk van az aldöntésekkel, a látványdemokráciával.

Igazi tétet akarunk! Parlamenti választásokat 1990. március 11-én! Az lesz a rendszerváltás pillanata! Akkor mind ott leszünk!

Ha a „nem” szavazatok kerülnek többségbe, akkor január 7-én köztársasági elnököt választ az ország, több jelölt közül. (Ezzel továbbra is betartva a háromoldalú tárgyalások által meghatározott menetrendet.) A jelöltek közül legalább kettő (Für Lajos és Rác Sándor) ellenzéki jelölt lesz — nyilatkozta az MDF pécsi elnöke.

Az aláírt megállapodás értelmében az elnök megválasztása után 90 nappal meg kell tartani a képviselőválasztásokat. Így a jövő év

márciusában már választott elnök, legitim parlament és neki felelős kormány intézheti az ország ügyeit. Ez esetben az átmeneti 3 hónapban is lesz felelős, választott államfője az országnak. Ez különösen a külföldi kapcsolatok és a bizalom fenntartása miatt lenne fontos.

Amennyiben az „igen” szavazatok lennének többségben, az első kérdésben, úgy a következő fejlemények várhatók: Nem a szavazópolgárok választják meg az elnököt — azok közül a jelöltek közül akiket a kampány során megismertek —, hanem a sokpárti parlament, egy jóval későbbi időpontban. A választópolgároknak ekkor már nem lesz közvetlen beleszólásuk az elnök személyének kiválasztásába, hiszen a Parlament döntene.

A Demisz Szolnoki Szervezetének állásfoglalása: Értetlenül fogadtuk a népszavazás kérdésében kialakult négypárti koalíciót, hiszen ez azt bizonyítja, hogy társadalmunk politikai palettáján vannak olyan pártok, amelyek alapvető elvi kérdésekben is képesek hetek alatt homlokegyenesen másként vélekedni.

Meggyőződésünk, hogy a belpolitikai válság és a gazdasági összeomlás elkerülése érdekében még az országgyűlési választások előtt szükséges köztársasági elnököt választani.

Javaslat

a pártok támogatására

Az Ellenzéki Kerekasztal 1989. november 8-i ülésén úgy határozott — s határozatát most nyilvánosságra hozta —, hogy a volt MSZMP ideai költségvetési részesedéből a működő pártok támogatására elkülönített 100 milliós összeg felosztása kérdésében a következő javaslatot teszi:

1. Igényjogosultnak az a politikai párt tekintendő, amelynek szervezete és működése megfelel az Országgyűlés által elfogadott párttörvényben támasztott követelményeknek.

2. Az igényjogosultság mértékét az egyes szervezetek 1989. november 1-jén fennállott taglétszámának arányában kell megállapítani.

3. Azok a politikai pártok, amelyeknek tagnyilvántartása még nem teljesen rendezett, lehetőséget kapnak arra, hogy két-két vezetőségi tagjuk — közlésük helytálló voltáért büntetőjogi felelősségét írásban vállaló — olyan nyilatkozatával helyettesítsék ideiglenesen a pontos adatszolgáltatást, amely (legfeljebb 10-20 százalékos hibahatár leszögez-

sével) becsült adatot nyújt szervezetük taglétszámáról.

4. Valamennyi támogatásban részesülő pártnak mielőbb de legkésőbb 1990. január 31-ig lehetővé kell tennie a bejelentett (általa pontosan meghatározott, illetve általa megbecsült) 1989. november 1-jei taglétszám személyi adatokra is kiterjedő nyilvántartásának a Legfőbb Állami Számvevőszék részéről történő ellenőrzését.

Elhalasztott kongresszus

Szófiában kedden délelőtt bejelentették, hogy bizonytalan időre elhalasztották a szellemi élet — a kultúra, a tudomány és az oktatás — kongresszusait, amelyeknek szerdán kellett volna kezdődniük.

A halasztást Szófiában az az indokolták, hogy a fórumok előkészítése még a régi szellemben történt, amelynek módosítását a múlt heti KB-ülésen bekövetkezett változás, az ott elfogadott határozat szükségessé teszi.

Szófia—Moszkva forródrót

Hétfőn Szófiában ülést tartott a BKP KB Politikai Bizottsága. A Politikai Bizottság úgy döntött: már a következő napokban összehívja a Központi Bizottságot, hogy a legidősebb folyó ügyeket, főként szervezeti kérdéseket megvitasson. Petar Mladenov újonnan megválasztott főtájtár tájékoztatta a testületet arról a beszélgetésről, amelyet Mihail Gorbacsovval folytatott telefonon.

A Központi Ellenőrző és Revíziós Bizottság elnökének javaslatára a Politikai Bizottság visszamenőleg helyreállította tizenegy, korábban kizárt személy párttagságát. Közülük Koprinka Cserevkova és Csavdar Kijuranov a „Glasznoszt-klub” vezetőiként felszereplői voltak annak a félig legális, magánlakáson megtartott

sajtóértekezletnek, amelyen a „klub” totalitáriusnak minősítette Zsivkov rendszerét. Georgi Tambuev újságíró azért zárták ki két éve a pártból, mert teleplező cikkeket írt egy vidéki ügyészről (aki Zsivkov ismeretségi körébe tartozott), és ezért rágalmozónak vádolták, a Rabotnicseszkó Delóból pedig elbocsátották. Szonya Bakis szintén újságíró, aki két éve részt vett a Zsivkov által később megszüntetett Ruszei Társadalmi (környezetvédő) Bizottságban, ezért kizárták a pártból, férjét — Sztanko Todorov volt miniszterelnököt, a parlament jelenlegi elnökét — pedig a BKP KB Politikai Bizottságából. Intézkedtek mindazok munkaviszonyának helyreállításáról, akiket állásukból is elbocsátottak.

Csehszlovák ellenzéki csoport

A Demokratikus Kezdeményezés nevű független csehszlovák csoport vezetői levélben fordultak a prágai belügyminisztériumhoz, kérelmezve azt, hogy politikai pártként vegyék őket nyilvántartásba — közölték hétfőn Bécsben, csehszlovák emigráns körökben.

A levelet nyolcan írták alá, és november 11-én adták fel. Egyelőre semmilyen válasz nem érkezett rá. A

beadvány készítői hangoztatták: a Demokratikus Kezdeményezésnek, önálló politikai pártként működve, az a célja, hogy leküzdje a mostani társadalmi válságot. Munkálkodni kíván a demokratikus, pluralista társadalom megteremtése érdekében.

Ez volt az első pártbejegyzési kérelem csehszlovák nem hivatalos csoport részéről.

A kongresszus: kockázat

A Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottsága hétfőn éjszakába nyúló tanácskozásán úgy döntött, hogy december 15-17-én rendkívüli pártkongresszust tartanak a korábban tervezett országos értekezlet helyett.

A döntés a Politikai Bizottság javaslatára született, de az indítvány eredetileg az egyszerű párttagoktól származott. A központi bizottság egy hét leforgása alatt most második ülésén Egon Krenz főtájtár elismerte: a KB legutóbb nem vette kellő mértékben figyelembe az alulról jövő kezdeményezést, ezért kellett most újabb ülést összehívni. A döntésnek az a jelentősége, hogy a kongresszus — a párt legfőbb szerve — sokkal mélyrehatóbb változtatásokat hajthat végre az NSZEP-n, mint egy

országos értekezlet. Decembri rendkívüli kongresszuson cselekvési programot dolgoznak ki, amelynek tükröznie kell az NDK-ban zajló drámai változásokat. Szintén fölvetették a napi-rendre a szervezeti szabályzat megújítását. Krenz szerint a tét a párt egysége, és az, hogy helyreállítsák a tagság bizalmát.

A kongresszuson új pártvezetést is kell választani. Megfigyelők szerint Krenz és társai nagy kockázatot vállaltak, amikor elhatározták, hogy kiteszik magukat ennek az erőpróbának. Egyes nyugati diplomaták úgy vélik: az NSZEP nem lesz képes megőrizni hatalmi monopóliumát, s a kongresszus összehívásával sok központi bizottsági tag — politikai értelemben — saját halálát ítélték írtá alá.

felül — olyan mértékben, hogy végre lehetőség nyílt egy demokratikus párt kiépítésére.

Ebben a nagy átalakulásban kezdettől fogva megkülönböztetett szerepe volt Csongrád megyének. A megye közéleté, és különösen az MSZMP-n belül történő, a kiválallók számára gyakran mehökkentő fejlemények egyre inkább az országos érdeklődés középpontjába kerültek.

1944 óta nem fordult elő, hogy Csongrád megye ilyen arányban kapott volna helyet a belpolitikai hírekben. Mi ennek az oka? Miben különbözik Csongrád megye politikai élete a többitől? Miért éppen Csongrád megyében történtek meg először bizonyos dolgok, és csak azután váltak országos jelenséggé? Ezekre a kérdésekre választ keresve tekintjük át és próbáljuk értelmezni a megye jelenbe érő közelmúltját, beleértve olyan, a háttérben eddig rejtve maradt mozzanatokat is, amelyek az október 7-ig tartó „múlt rendszerben” nem kerültek nyilvánosságra.

A demokrácia alfája: a választások. A parlamenti választások terén 1972-ben tett gyámoltalan nyitás — a többes jelölés lehetővé tétele — még semmiféle veszélyt, de még csak változást sem eredményezett a hatalmi hierarchiában. A Parlament lényegében maradt olyan, amilyen addig volt. Így azután 1983-ban, a lengyel események miatt megszegt a vezetés úgy vélte, hogy a demokrácia irányába tett további szerény lépés — a többes jelölés kötelezővé tétele — is szépen beilleszthető a fennálló rendszerbe. Egyidejűleg a házszabályok szigorításával korlátozták a képviselők jogait, vagyis a korszakra oly jellemző reformlejárás tipikus esetével állunk szemben: minden reformlépés mellé olyan „biztosítékot” beiktatása, hogy lényegében semmi ne változzon, és a reformok reform-helybenjárásá szelídüljenek.

Az 1985-ös választásokon sikerült is beiktatni a Parlamentbe a szokásos módon — tehát felülről kijelölt — képviselők nagy többségét. De csak nagy többségét!

ARCKÉP

Hans Modrow

Hans Modrowra, az új miniszterelnökre vár a feladat, hogy rendbe hozza a népgazdaság szénáját. Ehhez több mint húsz évig tartó, helyenként voluntarista elemeket sem nélkülöző gazdaságpolitika után alapvető reformokra, a „szocialista piacgazdaság” elemeinek bevezetésére lesz szükség.

A huszonöt évi kormányzás után távozó Willi Stophot követő Hans Modrow valóban szakember: képesítése szerint a közgazdaságtudomány doktora.

Modrow 1928. január 27-én született Jasenitzben (Mecklenburg tartomány), munkáscsalád gyermekeként. Géplakatosként szerzett szakmai képesítést, majd 1952–53-ban a Komszomol moszkvai főiskoláján tanult. Levelező hallgatóként szerzett diplomát 1957-ben a Karl Marx Egyetemen (Lipce), a társadalomtudományi szakon, majd négy évvel később közgazdászdiplomát a berlin-karlshorsti közgazdasági főiskolán. A közgazdaságtudomány doktora címet 1966-ban szerezte meg. A Német Szocialista Egységpártnak 1949 óta tagja. Különböző funkciókat töltött be az ifjúsági szövetségben (FDJ), illetve a pártban. A központi bizottságnak 1967-ben lett tagja, a Drezda megyei pártbizottság első titkárává 1973-ban választották meg. Egyes vélemények szerint már „drezdai delegálása” is annak a szándéknak volt a megnyilvánulása, hogy távol tartsák a berlini pártközponttól. Sokan nem szívtették szókimondó stílusát, a visszasszágokra is kiemeltlenül rámutató ösztintességét.

Ez év júniusában, az NSZEP KB ülésén — az utolsón, amelyre Erich Honecker és a régi gárda korlátlan tekintélye nyomta rá bélyegét —, nyilvános dorgálásban részesült a szűkebb pátriájában, Drezda megyében „elhanyagolt ideológiai nevelőmunka, az ennek nyomán támadt hiányosságok” miatt. Az alternatív és környezetvédő csoportokat hallgatolagosan megtűró Modrow számára csöndes elégtétel volt, ahogy alig öt hónappal később júniusi bírálói — Joachim Herrmann és Kurt Hager — dicstelenül távoztak a politikai bizottságból, az NSZEP és a napi politika első vonalából. Józanágát és reformkészségét a pártönkívüliek — ellenzékiek és egyéb pártok tagjai — is nagyra becsülik.

„Halottnak nyakkendő...”

Lengyelországnak 657 milliós, Magyarországnak 81 milliós támogatást juttat a hároméves segélyprogram, amelyben hétfőn este egyezett meg az amerikai szenátus.

A George Bush elnök által júliusban Varsóban és Budapesten ígért segítségről azóta folynak a viták a kormány és a törvényhozás között. Az elnök összesen 455 milliót javasolt a két országnak, de a szenátus demokrata többsége háromszor, a képviselőház kétszer annyit szánt a támogatásra. A kormány és a republikánusok a költségvetési hiány miatt ellenzik a többletet; a most kialakított, 738 milliós kompromisszum így is jóval meghaladja Bush előirányzatát, és nyitott kérdés, elfogadják-e az elnök.

Az összeg túlnyomó része Lengyelország támogatását szolgálja áthidaló hitel nyújtásával, illetve a magánberuházások segítségével. Magyar vonatkozásban a legnagyobb tétel a magánberuházásokat ösztönző 40 milliós dolláros alap, amely hiteket nyújt majd.

Washingtonban tartózkodik Lech Walesa, a Szolidaritás vezetője. A Kanadából érkezett lengyel poli-

tikus az országának nyújtott néhány 10 millió dolláros kanadai támogatást ott úgy jellemezte, mintha egy halott szép nyakkendőt kapna... Walesa már jelezte, hogy nem pénzért kéri a jött Amerikába, hanem a beruházásokat kívánja szorgalmazni.

Horn Gyula Strasbourgan

Horn Gyula külügyminiszter, Kjell Magne Bondeviknek, az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága soros elnökének meghívására kedden Strasbourgba utazott, ahol részt vesz az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 85. ülésén. A 23 ország külügyminisztereiből álló testület ülése során Horn Gyula hivatalosan bejelenti, hogy hazánk teljes jogú tagja kíván lenni a szervezetnek, s lehetővé helyezi az Európa Tanács három konvenciójához — a természeti környezet megőrzéséről, a külföldi jogról, valamint a kulturális együttműködésről szóló egyezményekhez — történő csatlakozásunk megerősítő okiratát.

Rátkai Árpád

Végjáték a Tisza mentén

Az állampárt utolsó évei Csongrádban

1.

Az 1985-re kialakuló gazdasági válság — nem utolsósorban az MSZMP 1985 márciusában megtartott, XIII. kongresszusán kialakított hibás stratégia következtében — 1986–1987-re átfogó gazdasági, társadalmi, politikai válsággá bontakozott ki. A vezetés tekintélye hanyatlott, népszerűsége szertefoszlott. A bürokratikus centralizmus rendszerébe beépülő és szaporodó demokratikus — tehát rendszeridegen — elemek oly mértékben erodáltak a hatalmi hierarchia rendjét, hogy az 1988-ra felbomlott, működésképtelenné vált, összeroppant, noha bizonyos részeit még tovább működtek. Az MSZMP belső viszonyait 1988 májusától zavarodottság, kapkodás, anarchia jellemezte. Az egyre markánsabb demokratikus törekvések és formációk mellett továbbra is jelentős szerepük volt a hatalomban megmaradt konzervatív csoportoknak és a szükséges mértékben megújulásra képtelen, az események után kullogó testületeknek, például a megyei párt eb-bizottságoknak, a Központi Bizottságnak is. Végül is a bizonyos vonatkozásokban, bizonyos részeiben megújuló, de a belső megosztottság miatt mégis többnyire cselekvésképtelen párt úgy szűnt meg, hogy a reformszárny kerekedett

Szemben a korábbi gyakorlattal, amikor is az eredmény mindig 100 százalékos volt. Csongrád megyében is csak a demokrácia megcsúfolásával, különösen a jelöléssel kapcsolatos manipulációk sorozatával „sikerültek” a választások, de minden erőfeszítés ellenére, bejutottak a párt által nem támogatott, nem preferált, „nem tervezett” képviselők is. Jó néhány ilyen volt az országban, de a legismertebb kétségtelenül a fiatal szegedi újságíró, volt megyei KISZ-titkár, Király Zoltán esete volt, hiszen ő lényegében a nyugdíjba vonuló volt megyei első titkártól, Komócsin Mihálytól hódította el a képviselői helyet.

Király Zoltán és néhány képviselőtársának esete megmutatta, hogy a régi mechanizmusok már nem működnek, s az új, demokratikus mechanizmusok egyértelműen bomlasztják azt a politikai rendszert, amely lényegében a bürokratikus centralizmus elve alapján működött (a demokratikus centralizmust hirdetve). Még jobban megmutatták ezt a választások utáni események: Király Zoltán a következő években lényegében a vezéralakjává lett annak a 20-30 főre duzzadt képviselői csoportnak, amely 1986–1987-ben a „kényes” témák felvetésével, és ellenszavazataival a közvélemény érdeklődésének középpontjába került, és fontos tényezője volt a parlamenti munka érdemivé válásának.

A többes jelölés haszna és szükségessége ennek nyomán széles körben elismertté vált, és mintegy a demokrácia kritériumaként kezdte emlegetni. Az igazán nagy hatású következmény azonban — amivel a Politikai Bizottság nem számolt — az volt, hogy ez a folyamat szép lassan eljutott a pártvezetés legitimitásának megkérdőjelezéséig is. Hiszen e demokratikus nyitással kiáltó elmentében állt a párt 1985-ös kongresszusa, amely ismét csak a „kiválasztottak”, és nem a megválasztottak kongresszusa volt.

(Folytatjuk)